

Fejes Réka

A Billy Elliot több mint túllszoknya

(Magyar Állami Operaház, Erkel Színház)

Az Opera június végén tizenöt Billy Elliot-előadást mondott le arra hivatkozva, hogy a musical sajtóvisszhangja miatt visszaesett a jegyértékesítés. Valószínűleg ezért érkezünk teltházra az Erkel Színházba, a néhány üresen maradt helyet hamarosan feltöltik a késők. Gyerekeket nem látok a nézőtérben, a közönség nem egy ifjúsági darabra kíváncsi, hanem arra a Billy Elliotra, ami ekkora port kavart. Pedig az Opera nem titkolt célja az előadással éppen az, hogy felhívja a fiatalok figyelmét a tánra mint karrierlehetőségre, mert ahogy Ókovács Szilveszter is írta a Magyar Időkben megjelent cikkében, a Magyar Nemzeti Balettnek szüksége van az utánpótlásra. H. Horváth Zsófia szintén a Magyar Időkben megjelent kritikája sokkal inkább úgy értelmezte a darabot, mint a homoszexualitás propagandáját. De vajon miről szól valójában a Billy Elliot?

A musical alapja Stephen Daldry 2000-ben bemutatott, három Oscar-díjra jelölt filmdrámája, amelyben az 1980-as évekbe csöppenünk. Ekkortájt Anglia a bányász sztrájkoktól volt hangos. Durham megye everingtoni bányászai bíztak a jövőben és a megmozdulás sikerében. Ebben a légkörben indul egy nap Billy bokszez edzésére, de végül a sors úgy hozza, hogy Mrs. Wilkinson balett óráján köt ki, ahol aztán beleszeret a tánca. Egy olyan közegben kell érvényre juttatni a tehetségét, ahol az embereknek határozott véleményük van a férfi erényeiről, és a balett nem tartozik ezek közé. Ahhoz, hogy Billy kibontakozhasson és elindulhasson az álma felé, az is kell, hogy a körülötte élők felismerjék a benne rejlő lehetőségeket. A Billy Elliot legfontosabb mondanivalója az, hogy a tehetség bárhol megterem. (H. Horváth Zsófia cikkére, amelyben megkérdőjelezte, hogy miért éppen egy bányásztelepről

származó fiú válna a Királyi Balett tagjává, Lőcsei Jenő balettművész nyílt levele adott frappáns választ. A Liszt-Ferenc díjas táncos és koreográfus maga is egy bányásztelepről került a balettintézetbe, és vált később az Operaház társulatának tagjává.)

A filmből 2004-ben készült el a West Endre szánt musical változat, Elton John és Lee Hall munkája. Magyar színpadon először 2016-ban debütált Szirtes Tamás rendezésében, ezt újították fel egy évvel később az Operában. (A magyar változat elhagyott néhány jelentet, viszont jobban épít a filmből ismert történelmi előzményekre és a látványvilágra is.) A színpadi változat egyfelől kényelmes, másfelől pedig merész vállalkozás Jamie Bell Billyként nyújtott megkapó teljesítménye és Stephen Daldry felejthetetlen rendezése után.

A musical azért nehéz műfaj, mert egy olyan prózai történetnek, mint a Billy Elliot, a zenés eszköztárral nem könnyű megfogni a finom részleteit, ez mindenképpen egy profi gárdát követel. A Billyt alakító Lukács Olivérnek három fronton is helyt kellett állnia, ugyanis nem elég, hogy tehetséges táncos, a darab komoly énekesi és színészi teljesítményt is követel. Annak tudatában, hogy az Opera szeretné a fiatalok érdeklődését a táncművészet felé fordítani, érthető, hogy a főszerepre a Magyar Táncművészeti Egyetem tanulóját kérték fel, és nem musical színészt kerestek, aki talán énekben és játékban hozott volna többet. Ebben az esetben azonban valószínűleg nélkülözni kellett volna Lukács Olivér legszebb jelenetét, amelyben jövőbeli énjével együtt táncolja a Hattyúk tavát.

A közönség kedvenc gyerekszereplője egyértelműen a Michaelt alakító Császár Patrik volt, aki mind énekben, mind játékban elemében érezte magát a színpadon. Billy és az ő figurája mennek szembe az olyan sztereotípiákkal, amelyek szerint egy bányász fia nem lehet balett táncos, vagy éppen kemény férfiak között cseperedve

nem lehet meleg. Ugyanis Billy a saját előítélete ellenére – miszerint a fiúk, akik balettoznak „mind buzik” –, egyértelműen heteroszexuális mivoltában válik végül a Királyi Balett diákjává. Michaelről pedig, aki szintén osztja Billy első felindulásból fakadó véleményét, kiderül, hogy a fiúkhöz vonzódik. A film erre egyértelműen utaló jelenei sajnos kimaradtak a magyar változathoz, ahol csak annyi derül ki a kisfiúról, hogy néha szereti felpróbálni édesanyja és nővére ruháit, pedig a Billy Elliot éppen arról szól, hogy milyen fontos, hogy az ember vállalja önmagát tehetségével, vágyaival és bizony, nemi identitásával együtt.

Az Alzheimer-kórban szenvedő nagymama karaktere a filmben azt a fajta szívmengető humort képviseli, amely abból fakad, hogy a helyzetén felülkerekedve igyekszik támogatni az unokáját. A musicalben ez a törekvés sajnos harsány vicceké lett, amelyek az idős korral járó nehézségeket állították pellengérré, ez pedig sokkal inkább a rendezői koncepciónak tudható be, mintsem a nagymamát alakító Húvösvölgyi Ildikónak.

A darabot a Mrs. Wilkinsont játszó Auksz Éva vitte a hátán, akinek elhittük, hogy egyszerre lehet kiegészítő balett tanárnő és érző szívű nő, akinek van szeme a tehetséghez. Nézőként sokszor az az érzésem támadt, hogy a Billy Elliot főhőse ez az asszony, aki minden erejével azon van, hogy meggyőzze tanítványát arról, hogy higgyen magában, a világot pedig arról, hogy Billy érdemes a figyelemre. A karakter motivációi egyértelműek voltak, Mrs. Wilkinson minden arcát érthetővé és szerethetővé tette, miközben balett órát tartott, táncolt, énekelt és hulahopp karikát pörgetett a jobb bokáján, mindezt tiszta hanggal, szusszanásnyi szünetekkel.

A szereplők az előadás alatt számtalan fontos dolgot mondanak ki, de a közhelyesre fordított magyar dalszövegekben elvész

a valódi mondanivaló. Ráadásul annak ellenére, hogy a történet az előítéletek értelmetlenségére próbál rámutatni, a színpadon olyan sztereotípiákkal találkozunk, mint a sikoltozva, csoportosan közlekedő kiskamasz lányok, akikhez hasonlóan a darabban több szereplő időnként indokolatlan, de legalábbis motiválatlan kiáltozásban tör ki.

A musical látványvilágában is a West Enden bemutatottakra támaszkodik, a koreográfia több ötletes, kreatív epizódot is felvonultat, mint amilyen a Hattyúk tavába csöppenő Billy tánca, vagy a párhuzamosan zajló történések, amikor a balett rúd mellett felsorakozott lányok feje fölött feszülnek egymásnak a rendőrök és a bányászok, de

ők zavartalanul folytatják a táncot. Egy idő után sajnos azonban akkora lett a káosz a színpadon, hogy nehezen lehetett követni a cselekményt.

Kétség sem férhet hozzá, hogy Billy Elliot története tizennyolc évvel ezelőtt ugyanúgy érvényes volt, ahogy ma, még akkor is, ha a nézőnek a mondanivalót több réteg tüll alól kell kibányásznia.

Magyar Állami Operaház, Erkel Színház

Lee Hall – Sir Elton John: Billy Elliot

Rendező: Szirtes Tamás

A teljes szereposztás a produkció honlapján olvasható.

Péter Zsombor

Billy Elliot- Daldry filmjéről

Az ezredfordulón a semmiből érkezett egy elsőfilmes rendező Stephen Daldry személyében, aki a szintén újoncnak számító Lee Hall forgatókönyvéből forgatta le a Billy Elliot című művet. A film meghódította a világot, három Oscar-díjra jelölték, színdarab és musical készült belőle, amit a Broadway-től kis hazánkig, világszerte bemutattak, hatalmas sikerrel. No, de miként indult a címszereplő srác diadalútja?

A történet a 80-as évek közepén játszódik brit környezetben, amikor javában tombolt a bányászok sztrájkja. A 11 esztendő Billy, sok más fiútársával egyetemben bokszolni tanul, ám egy nap meglátja a balettozó lányokat és kedvet kap a tánchoz. A konzervatív apuka azonban hallani sem akar az új hobbiról.

A cselekmény elképesztően pörgős tempóban indul, Daldry nem vesződik a lassan körvonalazódó konfliktussal, egyből a mélyvízbe dob és hagyja, hogy történet lendülete

építse a karaktereket. Nincs különösebb oka a főhős tánc iránti vonzalmának, egyszerűen csak tetszik neki. A nézőhöz hasonlóan ő is furcsán kezeli a helyzetet, nem érti miért csinálja, de szükségét érzi, mert ilyenkor kicsit kiszabadulhat az őt körülvevő, nem túl rózsás környezetből. Ez a fajta elbeszélés mód a film egyik nagy bravúrja, a direktor nem csak egy adott dologra fókuszál, hanem sokrétűen mesél. Billy meg akar szabadulni a problémáitól, ebben remek eszköz a tánc, ugyanakkor Daldry erősen betekintést enged a Thatcher éra viszontagságaiba. A brit bányászsztárjk az egyik legjelentősebb eseménye volt az ország történelmének, többek közt a hossza és elképesztő mérete miatt. A sztori mégsem erre épít, annyira érinti csak a témát amennyire szükséges, de tökéletesen érződik, hogy milyen állapotok uralkodtak akkoriban ott. Újfent fantasztikus húzás, hogy ezt, az alapvetően komor felütést remek humorral képesek